

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretiuu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
1/2 anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe 1/2
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
1/2 a. 19 piast.

Epistola deschisa catra D. At. M. Mariesescu.

Stimabile Domnule! E lucru préfirescu si fara tóta indoiél'a, ca unu agricultoru voindu asi inbunatati agrulu seu delasatu, pe lenga usenél'a ce se cere din partea lui la acésta, are lipsa si de oresicare instruminte — midilóce — pentru cá sesi póta ajunge scopulu; care cu atatu debue se fie mai alese, mai bune, cu catu agrulu acela e mai nefructiferu, mai selbaticu. Si daca uneltele aceste tóte, aru fi silitu agricultorulu singuru a si le fauri si face, ne avendu istelímea ceruta la acést'a — nu learu scí gaci asia, cá acelea se fie indemanóse din destulu, si prin urmare cu atata mai greu siaru putea ajunge scopulu.

Intocma sta lucrulu si cu maestríile, artíle, ba chiaru si cu crescerea si invetiarea tenerimei; la acésta din urma inca pentru cá despre o parte invetiatoriulu se póta face progresu, — ear' despre alt'a pentru cá invetiarea se fie corespondietóre scopului, se ceru anumite midilóce — unelte — care suntu cartíle scolastice; si inca pe lenga celea ce su-pentru deprinderea in cetire — altele, tiesute din materii formatóre de spiritu, si prin urmare creatóre de crescini evlaviosi, supusi credinciosi, patrioti descepti si folositori, cu principii sanatóse, virtuti si de caractere solide, etc. etc.; la compunerea carora, se ceru capócitati mai eminente, de cumu suntu ale nóstre cestora, carii cunoskendune neajunsele, ne nadiuimu luptandune cu nenumerate greutati, pentru dea putea reesi in tréb'a acésta cu oresicare resultatu, ce se poftesce dela noi.

Asceptaramu deci cu tóta setea ajutoriu dela cei, carii posedu cualitatíle d'ane puté ajutá, si spre cea mai mare a nóstra bucuria nici ca ne insielaremu in privintí'a acésta; caci mai adeunadi, candu ne veni a mana bros. a 4. din „Amiculu scólei“ ne ampluramu de bucuria, cetindu intrens'a multu pretiuu't'a Domniei Tale apromisiune: ca vei se intreprindi compunerea unei istorióre natiunale intocmita pentru scólele nóstre populare; care binevoindu, doresci a-o cuminicá cu noi

in Nrii de acestu anu ai acestui prépretiuu'tu alu nostru organu scolasticu. Bucuri'a nóstra nespusu se mari dara, vediendu, prépretiuu't'a Domniei Tale apromisiune realísenduse mereu; — pentru care usenél'a a stimatu Domniei Tale, nu suntemu din destulu harnici d'ane putea esprimá: ca incatu ne semtimu de deoblegati.

Cá se damu in sa unu micu respíru celoru ce ne amplu anim'a, venimu a-ti aduce multiumita publica prin acelasi canalu pretiuu'tu, prin care DTa reversi pe tíerin'a cea mai parasita si mai lipsita de sucuri de viétia — pe tíerin'a invetiatorimei romane — ap'a cea nutritóre, pe-cata se póte ea acceptá dela unu isvoru. Facemu acést'a atatu din datorintia curata catra DTa, cum si de a dovedi literatíloru nostri, catu de mare binefacere ar ímplini si cata recunoscintia ar putea afla, daca s'ar mutá mai adeseori cu lucrulu si in viea nóstra. Torintele mentionatu si destinatu pentru ingrasiarea pamentulu nostru e fórté micu inca, acela abea se compune din trei patru isvóre, macar este celu d'anteiu care ar cere si ar meritá ingrigirea comuna. Apoi cum nu am aratá noi recunoscintia catra pucíni aceia, carii a facutu primele incepeturi de usurarea sórtei nóstre si de avantarea invetiamentulu?!

Dara se ne retragemu din campulu generalitatii la ceea ce a datu ansa la sírele aceste.

Domnule! Eu inca sumu de aceea convingere: ca intre studiile contienatórie de materii formatóre de spiritulu omenescu, cuprinde locu insemnatu si »istori'a natiunala,« cá o factora putinte, ce taia adencu in viati'a unei natiuni; si inca atatu de tare, catu tienendu in naintea ochíloru sentintí'a: »De nu scii ce s'au intemplatu innainte de ce te ai nascutu, esci pruncu« — cultur'a ceruta de presentu mai ca nu se póte formá dupa intielesulu strensú alu cuventulu. Unu adeveru acesta in comunu cunoscutu, si tocmai pentru aceea, dupa catu me ierta angust'a-mi cunoscentia in tréb'a acésta, cutezu a rugá pe cei carii dicu — dara numai dicu, caci si ei trebuie se créda: ca nime nu e convinsu asfeliu — „ca istori'a natiunala e unu studiu superfluu pentru poporu, ba e starnitoriu si de nu sciu

ce idei ultraistice! — se face paralela între insușirile, naravurile, trasurile caracteristice și faptele omnilor ce-si cunosc istoria națională, și între a celor care nu o știu această de loc; și voru observa numai decatu: ca cei dintru tragundus doctrin'a din numeroșele și feluritele intemplari de tota spiti'a, și — defigu loru și unu principiu sanetosu de viața dela care mai gata 'su a muri decatu a se abate, după preceptele caruia: se interesedia de soarta confratilor loru, și iubescu, le dorescu totu binele din anima, știu apretiu virtutea și cu ea totu ce e frumosu și nobilu în ori și cine, — caci și ei totu la acestea tientedia; iubescu pacea, concordia, patria și pre domnitoriu loru din anima, su-gata a jertfi totu ba inca și viața pentru binele comunu, patria și domnitoriu; iubescu dreptatea, și o știu s'o caute; su-omeni consecuinti, circumspecti, combinatori etc., caci au exemple destule din care vedu și invetia urmarile faptelor bune și rele. — Ear' cesci din urma, ne știindu decatu ce s'au intemplatu și intempla în jurulu loru, — nevedindu, decatu ce le depingu altii, și necunoscendu baierele ce 'i lega de soarta connationalilor loru, nu le pasa de acestia, cu atatu mai putienu apoi de ceialalti comeni ai loru, patria etc., suntu tavaliti în spurcatulu noroiu alu egoismului; pe asemenea omeni candu îi provoci la spriginirea și innaintarea a ceva lucru tientitoriu la bunulu comunu, fericirea patriei — 'ti respundu cu vechiulu loru proverbu: „cresca earba pana 'nbrau, daca muri calulu meu“! și altele multe.

Apoi totu din omeni ce nu 'și cunosc istoria loru națională, seu se incerca a se indulci de aceea pretardiu — se formeza și diavolesc'a ceta a renegetiloru, carii erasi curatu numai marirea și interesele loru private le veneza, pentru care apoi suntu gata a vinde: natiune, patria, tata și mama etc. Innaintea loru natiune, patria, domnitoriu suntu totu atatea marfe, cu care potu negutia după placu și vinde celui care va da mai multu pentru densele.

Acumu dara binevoesca a ne spune cei carii 'su de parere: ca pentruce poporului istoria națională? ca care clasa de omeni suntu membrii mai folositori ai statului, cei ce-su natiionalisti buni și-si iubescu natiunea din preuna cu toti voitorii debine ai acelia —; seu carii nusu nici mai multu nici mai putienu decatu nesce unelte orbe în man'a unora seu altora, dela carii 'și ascapta ceva bine pentru ei insii? —

Deci, stimabile Domnule! Ti-intielegemu tendintia ce o avusi candu binevoisi a te resolvá de a compune

o istoria națională pentru școlile nostre populare; ca adeca: Voesci prin acesta a contribui partea DTale la formarea unei generatiuni frumoșe și sanetose, și care cunoscundu-se pre sine, se pota fi la tempulu seu credincioșă: șesi, patriei și domnitorului ei. — Șimui mai incolo și aceea ca pentru indeman'a ce ni o faci, nu poftesci alta respłata dela noi, decatu cá se fimu esecutori credincioși ferbintei dorinti a DTale în obiectulu acesta; — de care inșă Te asiguramu.

Primesce deci repetit'a nostra multiumita pentru aceea întreprindere de atatu folosu și aceea urare din inimi sincere, cá Dieulu se-ti doneze taria, cá aceea activitate frumoșă, ce o incepusi inca d'in etate juna se o poti continuá pana la adunci betranetie spre fericirea comună!!

Seini, 2. martiu n. 1861.

În numele mai multoru invetiatori comunali:

Gregoriu Hengye,

invetiatoriu.

Sciri scolastice.

Sibiu, 6. martiu n. În 15. febr. se incepura esamele la academi'a de drepturi de aici. În dio'a aceea dedita esame scripturisticeu cei din anulu I. din dreptulu românú, avendu urmatóriele teme:

1. Ce se intielege preste totu sub dreptulu civile (*jus civile*)?
2. Cari sunt drepturile și obligatiunile legali ale unui tutoru, și cari lucrari legali pote se întreprinda pupilulu numai cu voi'a, și cari fora voi'a tutorului?
3. Ce e contractulu de cumperatu (*emptio-ventitio*); ce efecte are și cumu devine cumperatoriulu proprietariulu lucrului cumperatu?

Totu în aceea di dedita și celi în anulu alu doilea din istoria dreptului ungurescu și șasescu, avendu tem'a: „Cumu s'ar poté aplicá în presente (?) dreptulu privatu mai dinainte alu Transilvaniei?“

În 18. febr. dedita esame verbale din dreptulu românú cei, carii s'au determinatu a ascultá și anulu alu patrúlea; ér' în 19. și 20. febr. dedita celi cari au remasu numai la trei ani.

Totu în 18. febr. se esaminara și cei din anulu alu doilea din istoria dreptului ungurescu și șasescu.

În 20. febr. depusera cei din anulu alu doilea esame scripturisticeu d'in economi'a politica, avendu teme:

1. Ce este manupretiu (plat'a pentru lucru), pr'in ce se determina marimea lui, ce mai are inca de altumentea influinta in sórtea lucratoriloru?

2. Cultur'a séu esplotatiunea minelor, cá ramu alu economiei poporului.

3. Ce-e de a se dice despre efectele morali ale corporatiuniloru?

In 22. febr. decursa apoi esamenele verbale d'in acestu obiectu.

In 22. febr. depusera si cei d'in anulu alu treilea esame scripturisticu d'in legile finantiali.

In 23. febr. dedita scripturisticu cei determinati la patru ani, d'in istoria remnului si dreptului germanu, avendu tem'a:

Despre insemnatatea si influentia statului cetatiuniloru (alu cetatiloru) in negótiile publice ale Germaniei.

In 26. si 27. febr. dedita esame verbale cei d'in anulu alu treilea d'in legile finantiali; totu in aceste dile avura esame verbale si cei carii se-au determinatu a ascultá si anulu alu 4-lea, d'in istoria remnului si dreptului germanu.

Asemenea avura esame d'in etica aceia, carii absolvindu cei trei ani se-au determinatu a ascultá si alu 4-lea.

Prelenga tóte ca romanii deaici au a se luptá cu multe neajunse, in care respectu totusi se au ajutat beneioru pr'in concursulu multoru barbati generosi, care generositate junimea romana academica de aici nu o va putea uitá nici-candu, si-si privesce de a ei obligatiune, a o întórce natiunei la timpulu seu cu fructe insutite, — au totusi a se luptá mai incolo cei mai multi bá mai toti cu limb'a germana. Cu tóte aceste au respunsu eu totii dupa poteri chiamarei loru. Ceea ce póte ar' mai obiectá cineva in respectulu unoru pucine esceptiuni, se scie densulu d'in capulu locului, ca aceste multu pucinu nu se potu atribuí decatu numai proverbialu: „La unii muma, la altii ciurma“, — ačarui adeveru, de l'a mai gustatu vreunu poporu pe lume, apoi romanii au storsu paharulu, nu d'icu pana in fundu, ca vedu ca si adi inca 'lu mai stórcemu.

Dar' se nu ne mai amarimu sufletulu, ci tragendu velulu nepasarei preste tóte de astadata, d'iceti totusi cu mene, de ve place in ore careva intielesu: „*Et haec olim meminisse juvabit*“.

Portarea juristiloru romani, pelenga tóte sgomotele ce le-a adusu torentele politicu si le mai aduce, a fostu pacifica. — Ei n'au fostu nece paseri de nópte,

ce cu concertele loru uritióse conturba linistea celoru ce melancoliséza nóptea intréga pre pulpitu, si aceloru cari dela santitu pan' la resaritu-su pierduti pr'in puffuri, — nece corbi de di, cãri amplu aerulu cu crancanitul loru ragusitu. — Dar' unde a fostu verb'a de interesu natiunale, acolo toti au fostu susu, si n'au lipsitu a-si manifestá totu amorulu de natiune si tóta ardórea animei, ce de comunu la tenerime nu se potolesce nice se stinge de afurisitulu 'ventu', ce sufla d'in regiunile despolului Pluto. Si unde e mai de lipsa unu asiá focu decatu in anim'a tenerimei? caci candu individii unei natiuni voru fi asiá dicundu d'in léganu dedati a se plecá sub vérg'a egoismului spurcatu, pretiuriloru de rusine si a materialismului grosu, a se inchiná aceluia de unde scie ca capata bucatu' ce i-o postesce anim'a stricata, cá se se póta imbuibá, — apoi candu voru fi ómeni de ai onoriloru, atunci apoi tienne ca te vendu si te resvendu numai se póta pasí bataru o trépta mai insusu, séu se castige ornaturu... *Auri sacra fames!*

Unu filoromanu.

On. D. corespondinte este rugatu, a nu luá 'n nume de reu, daca ceea ce a mai urmatu in articolulu acesta alu Dsaie nu s'a putatu publicá. Le scimu si le credemu, caci le vedemu si insine; dar' fiindca chiaru si fójia nóstra este unu spine reu in ochii respectiviloru, am prevediutu, ca lucrulu n'o se aiba efectulu doritu. Deci veti scí ce e de facutu.

R.

Principatele romane. „Nationalulu“ in Nr. 13 intr'unu articulu intitulatu: „Inca ceva despre instrutiunea publica“, mai iá din nou la scarmanéla caus'a scolara de peste carpati. Adeverurile desfasiurate in acelu articulu bine pipaitu, fiindu multu aplicabile si la referintiele nóstre dedincóce, le impartesimu aici in totu cuprinsulu si lectoriloru nostri.

„Unulu din articulele mele publicate in Secululu — dice articulu —, este catuva timpu, se sfersia cu pucine vorbe dintr'o parabola orientala: „Iblis geniulu reului, din totu ce este mai frumosu in natura, din ce are mai gratiosu calulu, mai nobilu leulu... facu totu ce este mai uritu si mai detestabilu: locust'a; ér Dumnedieu, din totu ce e mai repumnantu si mai hidosu, din poiajinu, facu sórele.“ — Voiamu a dice, ca in locu de a despretiui miculu se 'lu facemu mare, in locu de a rejectá uritulu se 'lu facemu frumosu, in locu dea incunjurá de strigate si

njurii de calumnii si de libele societatea noastră hîdósa si repunntanta se ne sfortiamu a o face buna si frumósa, mare si nobila. — In entusiasmulu meu poeticu si in credintiele mele politice, nu putému vedea intr' altufeliu pe unu reorganisatoru, pe unu reformatoru socialu, decatu pucínu óresce decatu angerii cu gloria si marire incununatu: bunu, indulgentu, clementu, mare si austeru; plinu de solitudinea si de pietate pentru lumea ce i s'a datu in mana si care ascépta dela densulu mare si bogata mila.

Nu puteamu vedea intr'unu reformatoru socialu, decatu o fidela imagine a celui a totu bunu si indulgentu, a celui ce din poiajiniu facù sórele.

Decandu scriému aceste linii, a trecutu multu timpu, s'a schimbatu multe lucruri, s'a intemplantu multe intemplari . . . Si in reformarea societatii noastre pucîne mani s'aratarea, care se semene cu drépt'a celui ce dá lumin'a orbiloru si audiu surdiloru. Pucîne si pré pucîne bratie s'ardicara cari, cá pe o massa grea si inerta, s'apuce societatea cu morburile si durerile ei, cu cangren'a si lepr'a ei, si s'o spele, si s'o purifice si s'o ingrijéscá, si se-i verse pe plagele ei numeróse din acelu balsamu merveliósu, din acea panacea úni-versale, care vindeca si tamaduesce popórele: **Instructiunea**. Gazetele, diarele, jurnalele, autorii, redactorii, oratorii, se inmultíra cá stelete cerului si cá nisipulu marii. — Cismarii si croitorii facura politica, copii si ómenii fara nici o cultura scrisera politica. Bucurescii, printr'unu efectu de lanterna magica, se metamorfosá in Parisu, pecandu ér' printr'unu efectu de lanterna magica tiér'a intréga se metamorfosá in Franci'a. — Copii ei fura invetiati, deputatii comunelor ei fura instruati, populati'a ei fuse cultivata. Nu ne mai lipsiá decatu datine si obiceiuri *ejus generis*. — Discutiuni, polemice, sátire, libelle, jurnale si ér' jurnale. Intocmai cá caletorulu acela, ce gasindu pe drumu o potcóva, dicea, veselu cá candu nici nu mai mergea pe josu: „acum ce 'mi pasa! nu 'mi mai trebuie decatu trei potcóve, siéo'a si calulu“; se ne mai potolim bucuri'a, domniloru, mai vrea pana se gasimu inca cele trei potcóve, siéo'a si calulu. Pana atunci lucru — munca si sudori, cá s'avemu cu ce se cumperamu. Afara daca cineva din noi, fara frica de legi si rusíne de ómeni, nu vrea se si 'lu procure, aminteri. — De si, daca este vorb'a, se stamu strimbu si se vorbimu dreptu, cam n'am scí se spunemu lucrurile ce am cuperatu pan' acum cu pretiulu muncii si alu

sudoriloru nóstre. La lucru, domniloru, daca vremu se castigamu ceva, o repetu.

Instructiunea publica este alf'a si omeg'a civilizatiunei, si cá s'o atingemu trebuie se incepemu d'aci dela instructiune.

Daca in Bucuresci am intocmitu nesce scóle numite primare, si prin sate nesce scóle numite comunale, nu va se díca am facutu totulu. Nici Bucurescii, nici orasiere, nu formédia tiér'a. — Romanulu, care este romanu, rareori a pusu man'a pe altu ceva, decatu pe córnelu plugului si pe hît'a pastorului, pentrucá se-si abandone satulu si tiérinile lui, si se vie in orasiere nóstre.

Mai tóte orasiere sunt ocupate in majoritate de straini, si strainiloru nu prea le pasa de grigea si de solitudinea ce aratamu noi pentru copii dumniloru, in lucitóre si sunatóre probe ce ne golescu tesaurulu . . .

Si celu pucínu daca ar fi multiamiti!

In orasiulu Alesandri'a, séu mai bine in republic'a bulgaro-slava din Alesandri'a sub Teleormanu, serbii s'au opusu chiaru de a li se infintia scóla romana. On. Ministru de interne cunósce corespondinti'a urmata.

Nici unu grecu in tiéra nu e, care se nu-si fi invetiatu copilulu carte grecésca. — Nici unu francesu, care se nu si-lu fi invetiatu frantiusesce, — nici unu neamtii care se nu si-lu fi invetiatu nemtiesce.

Numai noi, pecatosii de noi, nu ne sfortiamu a ne invetiá Romanii romanesce; si candu dícu Romanii, intielegu cum o dícu mai susu, majoritatea Romaniloru — Romanii aceia, care facu tiér'a — opino'a.

Si candu 'mi aruncu ochii asupra loru, candu 'mi aducu aminte durerile loru, candu esaminandu angustiile loru permanente, nu me potu oprí de a strigá: N'au capatatu inca acestu paria dreptulu de a avea in satele lcru nesce scóle, care se merite numele de scóle, nesce invetiatori, care se merite numele de invetiatori, o instructiune, care se merite numele de instructiune?

Casele loru de scóla sémena mai multu a nisce staule, si pentrucá comparatiunea se nu 'mi remaie o simpla metafora, invetiatorii loru nu sunt decatu literalmente nesce boi.

Ei singuri nu sciu nimica, dar' se mai invetie pe bietii copii si saténiloru. Cá se inveti ceva pe selbaticulu fiu alu vailoru si alu muntiloru, care a crescutu cu oile si cu caprele, care a saritu din copaciu in copaciu si din colina in colina, cá o caprióra silvestra, cata mai anteu alu aprivoasă a 'lu domesticí, a 'i captivá inim'a si sufletulu,

a'lu face mai anteu se iubésca scól'a. — Dar scól'a este lasata pe man'a unui bietu invetiatoriu tieranu, care daca n'are pedantismulu si suferinti'a unui sberlitu magistru ce mai multu sperie, in Franci'a, decatu atrage pe copii, are sermanulu innoventi'a, insipiditatea, monotoni'a, grozietatea ce desgusta pe unu omu catu de formatu si de pacientu, necum pe unu copilasiu de tíera ce vine la scóla se afle lucruri nóue, frumóse, placute, mai bune decatu acele ce vede si aude elu in colib'a si campulu lui. — Utile dulci este preceptulu acelora, ce din totu timpulu s'a ocupatu cu educatiunea, si ce se face pentru acestu utile dulci prin scólele nóstre comunali?

— Nimicu. — Proba repumnantí'a ce au copii de a le frecuentá. O se mi se dica, ca parintii nu vor se-lase: acést'a dovedesce mai multu incapacitatea invetiatorilor; daca parintii ar vedea vr'unu folosu, i-ar trimite singuri. „Canele nu fuge de codru“ dice tieranulu.

Si catu pentru amorulu invetiaturei este unu ce probatu si positivu, ca la nici o alta natiune nu este mai multu pronunciatu, cá la Romani. — „Omulu, care scie carte — dicu ei — are patru ochi.“ — Dar ceea celu impiedica de a se desvoltá, de a cresce, de a se pune in practica acestu amoru, este indolenti'a, apati'a, lenea inerenta natiunei nóstre, care cá si italian'a, se innebunesce dupa il delicioso far niente.

Astfelu, chiaru binele trebue se ilu faci cu impunere, cu blastamat'a impunere, de care nici odata n'o se scape natiunile. Trebue amenda ce s'a proiectatu pentru parintii ce nu-si vor dá copii la scóla; — dar pentrucá o lege se fia bine aplicata, este de datorie, cá pedepsile legii se fie scusate de bunurile legii.

Mai anteu se se realizeze instructiunea comunale si apoi se se pedepsésca cei ce sunt in contr'a instructiunei comunale.

Mai anteu se védia tieranulu ca 'lu inveti si pe urma se lu pedepsesci candu nu voesce se 'lu inveti.

Mai anteu se 'i faci o scóla, si pe urma se 'lu pedepsesci candu nu iubescce acésta scóla.

Mai anteu se 'i dai invetiatoru, si apoi se pedepsesci si copii si parintii si tíer'a intréga, daca acestu invetiatoru, semenandu cu st. Joane in pustie, lectiunile lui, in locu de a fi urmate, ascultate si aplaudate vor fi „magna vox in deserto“. Dati tieraniloru profesori buni, daca vreti s'aveti tierani buni, si prin estensiune Romani buni, caci totu tieranulu este romanu. —

Fondurile statului sciu ca nu permitu unu bugetu mai largu pentru intinderea instructiunei publice.

Dar ear, cum s'au instituitu atate scoli, prin orasie si terguri, nu s'ar putea infintiá — daca nu in fiecare satu cate un'a — celu pucínu o scóla buna intr'unu arondismentu? . . .

Altu ceva: s'a facutu atate apeluri, atate offrande, atatea actii, atate asociatiuni, si o asociatiune pentru incuragérea tineriloru tierani la invetiatura nu s'ar putea face?

Dintre atati proprietari, arendasi, comercianti, cari gratia acestoru tierani, ori candu si in orice casu potu dice — „spargevoiu jicnitiele mele si mai mari le voiu zidi“. A se se gasésca elu unulu, caruia se 'i placa a dice: „Eu dau atatu pentru cumperatórea cartiloru acestoru mici tierani, cari abea au ce se manence in casele loru“. —

A se se gasésca unulu, care se aiba ambitiunea si onórea a dice: „si cu obolulu meu s'a ajutatu societatea la tramiterea fiului cutarui muncitoru in colegiulu din Bucuresci“. —

A se se gasésca ei in fiecare districtu, daca nu mai multi, celu pucínu doi séu trei barbati, care pe lenga ajutorulu materialu, se depuna pentru amorulu si recunoscinti'a ce suntemu datori tieranului, si concursulu loru moralu, in zidirea treptatu de scóle bune si sistematice prin sate; — in protectiunea si imbratísirea copiiloru ce se distingu la invetiatura; — in inaintarea si conducerea chiaru a acestoru tineri la delicat'a si important'a misiune de invetiatoru de satu; — in componere si traduceri de carti utili si morali, care se tientésca la desvoltarea industriei si inobilarea inimei tieraniloru; in fondarea unei foi periodice, care se se intitule „Invetiatorulu satului“ si care tocmái pentruca progresamu, cá pe unu lucru vechiu nu mai vremu, se 'lu reinviemu; in esaminarea si desvoltarea diferiteloru dispositiuni si talente ce se manifesta la copii tieraniloru; recrutandu in toti anii din acésta nesecata pepiniera, regimente intregi de acesti infatigabili soldati ai sciintiei si ai industriei, carii apera mai multu decatu toti spadasinii si eroii lumei — onórea si viéti'a natiuniloru!

Se gasescu, sunt siguru, nunumai barbati destui, carii se primésca cu bucurie acésta sarcina, dar inca si midilóce pentru realisarea unei asemene binefacátore intreprinderi, se afla abundante si gata a se aratá. Nu s'ascépta decatu o impulsione — o iniciativa — si sute de romani si filoromani vor alergá cá se-si depue

pétr'a la temelî'a celui mai augustu edificiu ce se pôte erige intr'o tiéra.

Cu tôte astea nu sum nici prea tineru nici prea poetu, cá se credu, ca tôte se vor face deodata si la timpul determinatu cá de poruncéla.

Adeveratulu progresu este lentu si nepripitu si „Societatea pentru incurágerea tineriloru tierani la invetiatura“ mi-ar paraa fórté pre-coce si puerila daca a'si vedé-o legata de cód'a unei locomotive si plecata cu vaporulu la Vien'a séu la Paris; asiu cai-o si mi-asiu blastamá ór'a, candu mi-a trecut prin capu ideea unei asemenea intreprinderi. — Caci „cine o incepe lata, o scóte crepata“ dice adagiulu, si d'alu de astea se vedu multe in tiér'a nóstra.

Ce dorescu deocamdata mai multu este, a vedea acésta idea primita si aprobata celu pucinu partialu, daca nu in intregu de catra barbalii ce conducu in tiéra instructiunea publica; si daca o asemenea societate pôte atinge si dupa Dloru salutarulu scopu ce 'si propune, voiu avea si eu inefabil'a si nespus'a bucuria, ca am avutu norocit'a inspiratiune de a scrie aceste linii; si pentruca de nimicu in lume nu me temu mai multu cá de utopii, ca si de cautatorii petrii filosofale, 'mi voiu face unu puntu de onóre a publicá catu mai curendu o lista de numele si de ofrandele Romaniloru, ce se vor gasi a simpatisa' in judetiulu meu cu ideile si sentimentele mele aici exprimate.

Si daca pentru unu dreptu si Ddiu crutia cetatea, dece opiniunea publica, care si ea este unu Dumnedieu, ce are putere asupra statelor si guvernelor constitutionali, se nu caute a crutiá si a aperi tendintiele, sfortiele si sacrificiele unor ómeni, cari nu facu nimicu reu, facendu acést'a, pentru cá se nu se numésca si ei drepti.

A. Deperatiunu.

Materiale de instructiune.

Istori'a romana nationala.

(Urmare.)

§. 22. Diocletianu, 284—305.

Diocletianu erá nascutu in Diocleti'a (in Dalmati'a) din parinti seraci. O baba i-a profetiú, ca va fi imperatu de va ucide cu man'a sa unu gliganu (latinesce aper); atunci

elu ucise pe Aperu, carele omorise pe Numerianu, si pentru fapt'a acest'a óstea l'a si prochiamatu de imperatu.

Elu alese pe Erculiu Masimianu de sociu pentruca erá erou mare, si mai tardiu pe Galeriu si Constantinu Chloru 'i denumesce de cesari, apoi imparte si imperati'a cu ei, si a deschisu timpul cá imperati'a romana se se sfarme si mai tare. —

a) Intemplantile in Daci'a nóua.

In Daci'a nóua erá proconsuli Galvinu si Tarvinu, — si nevelindu gotii preste Dunare, Deocletianu vine in ajutoriulu patriei nóstre (287), si batendu pe goti 'i sillesce la pace, peurma redica 3 cetati intru aperarea Dunarii. Intre aceste, Galeriu, carele domniá peste Daci'a vechia bate pe carpi, sarmati, bastarni (294) la Acincu (Bud'a) si 'i imprastia pela margini.

b) Retragerea lui Diocletianu.

Diocletianu spariatu de Galeriu se sfatú cu E. Masimianu, cá se se lase de domnire si in urmare, acela in Mediolanu, erá Diocletianu in Nicomedi'a depunu sceptrulu. Indata Galeriu si C. Chloru se facu imperati. — Rari imperati avura energia si sciintia de domnire, cá si Diocletianu, si erá celu mai demnu de tronu. —

c) Momentulu istoricu.

De unu timpu incóce perichiu crescú totu mai tare din afara prin incursele barbare, din laintru prin desbinari, caci luandu-se soci in domnire, se dedú ocazioni la resbele civili, si la impartirea imperiului. Constitutiunea erá despotica, — si nu esistá putere morala cá se redice patriotismulu cetatieniloru si se infranga superbi'a soldatiloru. Imperatii de regula fura pedéps'a imperatiei si a omenimei, caci poporulu romanu a slabit si legatur'a unitatii i'a rumpu sub atate tiranii.

§. 23. Constantinu celu Mare, 306—337.

Constantinu erá fetiorulu lui C. Chloru, si se tienea in curtea lui Galeriu, dar' vediendu ca acest'a i' pune cursa, fugi si se duse in Britani'a (Angli'a) la tatulu seu, carele fiindu pe mórté, lu numi imperatu in loculu seu. — Galeriu puse pe nepotulu seu Fl. Val. Severu de imperatu si acest'a

mergendu in Itali'a, cá se bata pe Masentiu, fû ucisu (307). Galeriu atunci pune pe Licinianu Liciniu de imperatu, pentru ca erá nascutu si acesta in Daci'a cá si Galeriu si chiaru cá si Constantinu din coloniele stramosiloru. In cetu se inmultira imperatii, si acú erá 7 imperati romani — si incetu perira toti si remase numai Constantinu.

a) Perirea acestoru imperati.

Erculiu Masimianu, socru lu Constantinu, se spendiura din mandarea imperatulu in Masili'a. Galeriu a muritu in Sardi'a Daciei nóue putredindui carnea. — Masentiu s'a inecat in Tibere la Rom'a; Diocletianu in Salon'a a beutu veninu. Masiminu II-le a fugitu in Tasru si s'a inveninat. Cu Liciniu s'a inecat, dandu-i domnia in resaritu si Egipetu; si asia Constantinu remase singuru.

b) Starea nóstra in Daci'a.

Rausimodu, regele sarmatiloru, cutremurá patri'a nóstra cu pradarele si uciderile; in sa venindu Constantinu insusi (316) 'lu bate si 'lu pefuga peste Tibiscu (Tis'a) si Dunare, — apoi invingendulu de nou in Panoni'a, 'lu scóte si de aci. Imperatulu trece (319) chiaru si in Sarmati'a, si aci prepade cu óstea romana popórele gotice, cari in timpulu acesta asia se intarira in patri'a nóstra, incatu o numira Gotia.

c) Reunirea imperatiei romane.

Liciniu lucrandu la resaritu in contra imperatulu si a crestiniloru, a inceputu resboiu, dar' fu invinsu (324) la Adrianopoiu si Calcedonu. Imperatulu la rugarea muierii i-a iertatu viéti'a, in sa incependu Liciniu alte intrige, fû taiatu cu toti iudemnatorii lui si asia Constantinu impreuná era sub unu sceptru imperati'a romana.

d) Triumfulu legii lui Cristosu.

Constantinu a introdusu, si a partinitu in tóte partile legea lui Cristosu, — pre cei condemnati pentru crestinatate i-a eliberatu din inchisori si li-a redatu bunurile confiscate, si cá se impace turburarile religiose a tienutu antaiulu soboru a tóta lumea in Nicea 325. — Din Daci'a vechia aci erá mitropolitulu

Teofilu din Apulu (Belgradu) cu preotulu Ulfila; era din Daci'a nóua Protogenu din Sardi'a.

e) Rom'a nóua.

Constantinu incepu a infrumseti Bizantiulu, si peurma dupa numele seu 'lu numi Constantinopoiu. Totu ce a fostu frumosu in Rom'a si in alte cetati a adusu aci, si in 330 mergendu la Rom'a a indemnatu pe multi senatori si patricii (boieri), cá se se mute in Constantinopoiu si in Traci'a, dandu-le bani si mosii. — Mai peurma mutá si scaunulu imperatiei din Rom'a in Constantinopoiu, pentruca pe goti si pe persi mai bine 'i infrená din resaritu, si pentruca cá si crestinu, in Rom'a, unde domniá inca paganetatea, nu potú se remana. Rom'a a incetatu se fia capital'a imperatiei, si marirea ei a caditu, innaltanduse Constantinopoiulu, carele se numi si Rom'a nóua, in imperati'a romana dela resaritu.

f) Perichiu mare in Daci'a.

De si Constantinu repurtá invingeri gloriose asupra barbariloru, totusi gotii si scitele se restrinsera si sub consulii nostri, Pacatianu si Ilarianu, intrara in Daci'a pana la Dunarea de josu. — Imperatulu in 332 pléca in contra loru si peste Dunare face o punte, lucrandu la ea 3 ani, de din josu de puntea lui Traianu, apoi trecendu bate pe barbari si 'i supune imperatiei romane si in acestu modu a tienutu in paza buna, totu ce castigase Traianu pentru noi. — Barbarii, si anume sarmatii erá supusii imperatulu si erá indatorati cá se dee ostasi pentru óstea romana. Pe timpulu consuliloru Optatu si Paulinu (334) in Daci'a, sarmatii si gotii dedura arme la sierbii loru, si 'i invetiara, invertitu'ra, cá se-i póta dá de ostasi gata, inse sierbii, redicara armele asupra domniloru loru, si 'i scósera din tíera. Barbarii pefugati rugandu-se de imperatulu se le dee locu de asiediatu fura primiti cá la 300,000, — si unii se insirara in óste, era altii capetara mosii.

g) Botezulu si mórtea lui Constantinu.

Imperatulu fiindu morbosu, s'a dusu la Nicomedi'a si aci s'a botezatu in etate de 62 de ani, si a muritu aci — era fetiorulu lui

Constantinu II. i-a dusu corpulu in biseric'a SS. apostoli din Rom'a noua (337). --

C a p u l u I V.

(337—474.)

IMPERATI'A DELA ORIENTU, SI DELA APUSU.

§. 24. Trei fii a-i lui Constantinu celu Mare 337—361.

Dupa atate fatalitati abia barbat'i'a lui Constantinu celu mare fu in stare se restitue intregimea impervatiei — si éta acú fii lui o impartu intre sine, si prin acést'a deschidu o epoca pentru dóue imperatii romane, un'a in apusu, inca cu scaunulu ei in Rom'a, si alt'a in orientu cu scaunulu ei in Constantinopoiu. —

Fetiorii lui Constantinu celu mare se adunara in Panoni'a (9. sept.), si impertira tieretele intre sine. Constantinu II-le a luat apusulu, Constantiu II-le orientulu, éra Constante I, tieretele de medilocu, — si abia traira trei ani in pace, caci Constantinu II-le fratele mai mare, veni in Itali'a cá se bata pe Constante I, pe fratele mai micu; in sa acest'a 'lu invinse lenga Acuilea, si cuprinse elu si apusulu. Dar' nici elu a pututu se se tiena multu, deórece Magnentiu tiranulu se rescóla in Gali'a, si-lu omóra (18. ian. 350). —

Remanendu Connstantiu alu II-le singuru, resaritululu 'lu incredintieza lui Galu, verului seu, éra elu a purcesu in contra lui Magnentiu si invingendu-lu in Murs'a (Esecu) cu perdere mare din amendóue partile (351) 'la fogaritu si din Itali'a Panoni'a. — Peste doi ani 'lu bate adóur'a la Zugdunú in Gali'a, si vedindu Magnentiu ca nu póte scapá, s'a omoritu pre sine si asia remase celu midilociu, singuru imperatu.

Nu potú in sa se remana mulu timpu singuru, caci Vetraniou beliducele Panoniei in Murs'a, éra Nepotianu in Rom'a imbraca profir'a; dara cu acestia gatá curendu, deórece acela fu ucisu de Magnentiu, éra pe acest'a 'la desbracatu de porfira. Dupa acést'a Silvanu beliducele in Gali'a se redica de imperatu, ci la o luna se ucide de soldatii sei, — si pentru cá imperatululu se apere

Gali'a, numesce pe Julianu verulu seu de cesare, si acesta bate (357) pe alemani.

Constantiu II-le plecandu in contra lui Sapore II-le carele, pradá cu persii sei Mesopotami'a, aude ca Julianu a interitatu pe ostasi se-lu aléga de imperatu, si ca acest'a veni in Daci'a noua, — se lasa de persi si silesce in contra usurpatoriului, dar' ajungendu in Cicili'a, móre in friguri. --

§. 25. Flaviu Claudiu Julianu (renegatululu) 361—363.

Acest'a a urgisitu crestinetatea in carea s'a nascutu, si a introdusu paganismulu cu tóta puterea. Audiendu de mórtea lui Constantiu II-le s'a dusu in Constantinopoiu si a cuprinsu scaunulu imperatescu. Aci a curatitu curtea de crestini, si i-a persecutatu, — si nici i primia in diregetorii, nici li iertá invetiatur'a. — Purtandu bataia cu persii 'la nimeritu o sagéta, si murindu a strigatu: „Invins'ai Galileane!“ (Cristóse).

Julianu a fostu superbi'a imperiului, dar' scandalulu crestinetatii. — Cu persecutiunile crestinetatii din punctulu politicu inca de atunci a smintitu fórté, deórece atunci acést'a invingea, si prin ea putea sustiené imperiulu. Mai multu se póte imputá acést'a cresterii celei rele a lui, deórece nu i s'a descoperitu adeverulu crestinismului, ci numai abuserile, si din acést'a cauza judecá, ca legea crestina e funtea releloru.

(Vá urmá.)

Din scól'a practica. Conversatiune cu scolarii asupra gramaticiei. Verbulu.

(Urmare.) — Unu intieptu a scrisu odata: „Totu lucrulu sub sóre 'si are timpulu seu“. (Ecles. 3, 1.) — Intieptulu acestu a fostu imperatululu Solomou. — Despre ce a vorbitu aici imperatululu? Despre timpu. — Cum numimu noi timpulu, care a fostu inainte de 10 ani, séu adica timpulu care nu mai este? Timpulu trecutulu. — Cum se dice timpulu din clipit'a de fatia? Timpulu de fatia (presinte). — Cum numimu timpulu, pe care-lu acceptamu inca? Timpulu fiitoriu. — Spunetimi unu ce intemplatu in trecutulu, ceva ce se intimpla acum si érasí ceva, ce se va intimpla in viitoriu! — Cate timpuri sunt? — Candu dicemu ceva despre

 La Nrulu acesta — unu adaosu.

unu lucru, exprimemu totdeun'a si unulu din timpurile aceste trei. — Póte se dice ceva, ce se nu se 'ntemple in aceste trei timpuri, ci se cada in altu timpu órecare? Nu se póte. — Spunemi starea in care te afli in minutulu de fatia! Eu siedu, audu, vedu, invetiú etc. — Ce timpu ai exprimatú prin vorbele aceste? Timpulu de fatia (care se dice si presinte). — Cum ai exprimatú starea acésta a ta in trecutu? Eu am siedutu, auditu, vedutu, invetiátu — Dara candu aceste ar fi se se 'ntemple dupa asta? Atunci ar trebui se dicu: Eu voiú audi, voiú videá, voiú invetiá. —

Luandu in mai d'aprópe cercetare o stare séu actiune in privinti'a timpului, aflamu, ca tóta starea ori actiunea, are unu punctu finalu séu finitu (sfersitu). D. e. „Tu te vei prepará inca de asta séra pentru prelegerea de maneá. Cate puncturi poti aflá la actiunea acésta, la invetiarea ta? Trei: inceputu, durare si finitu. — In ce sta aici actiunea ta? In invetiare. — Care e aici inceputulu actiunei tale? Acela, candu iau cartea amana, cá se 'nvetiú. — Care e finitul? Candu depunu cartea si incetezu de a mai invetiá. — Care e insa timpulu durarii actiunei séu invetiarei tale? Acela care tiene catu invetiú, séu timpulu d'ntre inceputu si finitu. — In care momentu ti-ai implinitu lucrarea séu actiunea ta aici? In fine, adica atunci candu am incetatu a invetiá. — Cum vei putea dara numi starea invetiarii tale in asta privintia? Stare indeplinita séu actiune deplinu seversita, — ce adica nu se mai continua. Si cum vei numi durarea actiunei tale? Stare neindeplinita, séu lucrare nu deplinu seversitu, care adeca se mai continua. — Privindu durarea a unei stari in raportu cu finea ei, aflamu 2 momente ale starii, adica celu implinitu si celu neimplinitu. Celu danteiu este timpulu presinte, si alu doilea timpulu trecutu séu (in gramatica numitu) perfectu. — Cum va fi presintele verbului a invetiá, si cum va fi perfectulu seu? — Ve insemnati mai departe ca si timpulu trecutu se mai imparte in trecutu deplinu si trecutu nedeplinu. — „Eu invetiámu candu a venitu amicu meu“, ce timpu se exprima aici? Timpulu trecutu. — Pentruce? Caci venirea amicului si invetiarea nu se imtempla in timpulu vorbirei despre acele, ci s'a intemplatú mai nainte de aceea, adica intr'unu timpu, care a trecutu acuma. — Cu ce nu eramu eu inca gat'a, candu a venitu amicu meu? Cu invetiarea. — Ce erá dara inca nedeplinitu, nefinitu? Starea mea adica invetiarea. — Cum vom putea numi dara trecutulú acela? Trecutu nedeplinitu séu neperfectu. — Dece se póte numi acela astufeliu? Pentruca

starea exprimata prin asta forma a trecutulú — mai durá inca pela inceperea altei stari. — Aici a carei stari? A venirii amicului. — Dar' daca voiú dice: „eu 'mi invetiásemu lectiunea, candu a venitu amicu meu“, ce s'a fostu finitu pecandu a venitu elu? Invetiarea, adica a incetatu actiunea séu lucrarea subiectului — Cum putemu numi dara acésta forma de timpu, deórece exprima trecerea depliná séu perfectá, seu incetarea de totu a activitatii? Trecutu implinitu, decursu séu (in gramatica) préperfectu. — Acum cunóscemu formele duoru timpuri, a presintelui si a trecutului; care timpu principalu ne-a mai remasu inca? Fiitorulu. — Espimeti „invetiare“ in fiitoriu! „Voiú invetiá“. —

Legandu propusetiunea, „voiú invetiá“ c'o alta propusetiune, veti vedea indata daca se mai póte si cum impartí fiitorulu? se dicemu dara: „eu voiú invetiá, pana scrii tu“. — Cum se infatiosiéza aici actiunea, adica invetiarea, cá duratóre inca, ori cá finita? Cá duratóre, pentruca inca se continuá in timpulu altei actiuni. — Aici a carei actiuni? A scrierei. — Dara candu voiú dice: „eu voiú fi invetiátu mai nainte de ce ai scrisu tu“, cum se 'nfatiosiéza aici fiitorulu? Cá o lucrare implinita séu finita pecandu incepea alt'a. — Deci cate feluri de fiitóre avemu? Dóue. — Cum ai disu fiitorulu anteiú? „Eu voiú“ — Si alu doilea? Eu voiú fi —. Fiitorulu d'anteiu cu „eu voiú“ este fiitoriu simplu, si alu doilea cu „eu voiú fi“ este fiitoriu compusu séu esactu.

Cate timpuri principale sunt dara? Trei: presinte, trecutu si fiitoriu. — Si cate forme de timpu? Siese, adica pentru fiacare timpu principalu dóue. — Cum se numescu tóte aceste timpuri? 1. presinte, 2. neperfectu, 3. perfectulu I. si II.*) 4. préperfectu, 5. fiitoriu si 6. fiitorulu esactu. (Luandu si perfectulu II. de timpu deosebitu, atunci in limb'a romana vinu 7 forme de timpu). — Acele dintre aceste timpuri, care stau din mai pucine cuvinte se dicu simple d. e.: invetiú, invetiámu etc., éra celelalte compuse. — Cate sunt dara timpurile compuse? — In timpurile comp. ce s'a mai adaosu lenga „invetiare“? In perfectulu II. s'a adaosu cuventulu „am“, in fiitorulu I. „voiú“, si in fiitorulu II. „voiú fi“. — Ve insemnati, ca acele vorbe, care ajuta verbele de a-si formá timpurile compuse, se numescu verbe ajutatóre. Acelesi dupa cum ati vedutu mai sus sunt trei: sum, am si voiú. — Diceti verbele

*) Scolarii se se faca atenti la diferinti'a lorú, care are se urmeze totu dupa procedele de pan'aici.

urmatóre in tóte 7 timpurile: laudu, speru, tacu, punu, batu, lovescu etc.

(Vá urmá.)

Literatura.

„Vocabularulu portativ romanesc-nemtiesc“

de D. S. Petri. (Capetu). — VEDIUREM, ca stimabilulu autoru in »prefatia« pune — inca mai nainte de a-i se „critisá“ vocabularulu — dóue cause ce nu l'a iertátu a se determiná pentru tiparirea „vocabularului“ cu litere. Acele insa nu sunt inca nescari temeuri de ajunsu fundate in asta privintia, pentruca d. autoru, cá „profesoru de limba romana“ si omu atatu de bine adaptu in literatur'a nóstra, va trebui se scia, cá si noi, ca nu „mai tóte diarele romanesci se tiparescu (astadi) cu kirilice.“ Din contra in Austri'a — pucíne cate sunt — esu „mai tóte« cu litere; asemene esu mai multe chiaru si in principatele romane, intre care insusí „Monitorulu oficialu.“ Apoi afara d'aceea e, cam cu totul altu ceva astadi la noi a scrie gazete, si altu ceva a scrie lexicóne ori vocabulare. Lexicografulu trebuie se aiba mai multu in vedere fiitorulu limbei decatu diaristulu. Nu neamu incumetá a díce nici despre celelalte producte mai eminente ale literaturii romane, ca se „tiparescu mai tóte“ cu kirilice, cá se nu vedimu o prépučina cunoscintia de ele. — Ér'catu pentru impregiurarea ca »ortografia romana cu litere latine nu e supusa unei sisteme generale observate de natiea intreaga,“ D Petri n'avea d'a se teme, ca — tiparindu-si vocabularulu cu litere — va face numai „o intreprindere necópta,“ cum díce. Avemu opuri »de cele mai eminente“ tiparite cu latine inainte de acésta cu mai multe diaceniuri, pecandu inca nici a mica parte romanii nu se apropiasera cu opiniunile pentru restabilirea ortografiei limbei lor cu latine, cumu sunt de apropiati in asta privintia astadi; pecandu la noi nici pe departe nu se sciea si tiparea atata cu latine, pe cate se scriu si tiparescu astadi. Fiene iertatu a aduce incaí unu esemplu chiaru din lexicografi'a romana. In anulu 1825 s'a tiparitu la Bud'a maretulu opu intitulatu: „Lesiconu romanescu - latinescu - unguurescu - nemtiescu“, lucratu „de mai multi autori (intre cari si nemuritorii Samuilu Klein, Petru Majoru, Samuilu Vulcanu etc.) in cursulu a treidieci si mai multoru ani“ (892 pagine in optavu mare). Binevoiesca ori si cine a confruntá »Lesiconulu« acela cu „Вокваларск“ de acum alu D. Petri, si se se convinga ca acela a potutu fi o „intreprindere“ mai „cópta“ inca si decatu a Diei

sále, cu tóte ca se tiparise cu latine. E frumosu incaí, ca d. autoru e asia de bunu, si ne apromite totusi publicarea vocabularului seu cu litere dupa ce caus'a acést'a ortografica se va deslegá odata definitivu:

»Traesce murgule — la Pasci
Érba verde se pasci.«

Sióda promisiune e acésta d-le; dvóstra, „nemtii“, decatu timpu si cu ce puteri gigantice lucrati la cultivarea limbei dvóstre? si totusi inca nici pana astadi n'ati deslegatu „definitivu“ caus'a ortografiei dvóstre. Si ce a-ti díce celui ce v'ar recomandá, se nu mai scrieti in limb'a si cu literele dvóstra pana nu veti deslegá acést'a deplinu? Aratane d-le mediuinele de desvoltare pentru o limba, preste care acést'a se nu mai póta trece, — si apoi te acceptamu. Éra si pan'atunci, daca nu-ti place cu noi, remai sanetosu pe unde te-ai opritu, ca zeu, nóue ne cauta a o calcá mai de parte barbatesce avendu de a face o cale lunga inca. Apoi scimu noi ca cá mane o se-ti indoiesci si Dta pusulu si o se ne ajungi, daca vei vedea ca nu e bine singuru.

Dara daca in elaborarea opului Dtale a-i tienutu asia bine in vedere diarele si scrierile nóstre emnente, apoi dece nu tiai remasu incaí consecuentu in tóte? daca ai folositu semnele acelora de scriere, pentru ce n'ai compusu si vocabularulu limbei aceloras si dece n'ai urmatu ortografi'a si formele de limba observate de acelesi? Care sunt diarele si productele acele eminente ale literaturii nóstre, care se mai intrebuintieze astadi legiónele acele de cuvinte straine, caror Dta le-ai datu atate locuri onorifice in vocabularulu Dtale? Este adevratu, ca inca nu e determinatu, cá pana unde se ne intindemu cu repriimirea de vorbe din limbele surori remase de ereditate dela mam'a nóstra comuna — latin'a, si acésta este in adeveru treb'a Academiei infintiande; dara cumca cuvinte cá „ворничіе¹⁾“, гъръчи, іаванціѣ, карагюслж, пежевеклж, прослвѣ, пранърчѣк, ісвавъ, шпретлж, ърдъ, зарѣлж, зьсталицѣ, крайлж, лавъ, пеоаш, панглікъ, палавраціѣ, пармаклж, харасладісі, хънсѣрт (= Hundsfott), ганр (= Gang), шнсп (= Schur), мѣкалілж si cate alte -лік -лжкuri, care tóte pana la unulu se afla in vocabularulu Dtale, cumca tóte aceste, dícu, se fie proscrise odata pentru totdeun'a din limb'a nóstra, la acésta toti scriitorii romani s'a invoitu deja

¹⁾ In vocabularulu Dlui Petri aflamu:

ворничіеа мапе == das Ministerium des Innern
si „ворничіе аа поліції == der Gemeinderath“

Cu frumsetia delicata,
Dea 'ta maica scumpu donata.

* * *

Tocma astfeliu, floricele
Suntu in lume, si acele
Flori prea mandre deo natiune,
Ce sunt fiice maicei, bune;

Sisi iubescu natiunea tare,
Cu unu focu, si c'o amore
Cordiala 'nflacarata,
Chiar' de Dieu in peptu plantata.

Astfeliu floricele suave
A natiunei nostre brave,
Facu cununa'i de splendore,
Ce'i servesece spre decore.

Si 'i reda marirea, care
Sia perdutu, pr'in nelucrare
Pentru limba si natiune,
In tempi grei de 'ntristatiune.

Candu in pratulu ei celu mare
Nu aflai, mai neci o flore
Inverdita, impupita,
De natura 'nmugurita.

Caci totu erma, si totu ghiacia,
Nori ploiosi, si negra ceatia,
Ceriulu patriei pre dulce —
'Lu acoperéu atunce.

D'ori ce flore, ori ce frundia
Trebuea cá se s'ascundia,
Caci palore cá de morte
Totulu pratu avé se pórtie.

Dar' acumu, candu clim'a nóstra
Nu mai e atatu de aspra,
Candu lucesce dulce sóre,
Preste flori incantátore, —

Audiendu cumu dulce suna,
Limb'a nóstra cea strabuna,
Totu d'in animi, incantate
D'alu ei tonu, in ceriu pórtate, —

Nui sperare de'nflorire?
Nu sunt semne de marire?
Candu pre toti, pre micu, pre mare,
Ne insufia, o amore

Pentru totu ce e strabunu
Si maresce pre Romanu,
Totu celu scapa de perire,
Si-lu conduce la marire!!!

* * *

Ach, amice tinerele,
A natiunei floricele,
Fiti sperantia maicei bune,
Demne fiice de natiune!

Fiti, cá asta floricea
Ce, de si e mitutica,
Te incanta, te 'ndulcesce,
Te insufia, te 'nviesce;

Ea servesece spre decore
Mumei sale nutritore,
Si pre dens'a o iubesece,
Caci preamandru, delceo cresce.

O Romanca.

Probleme. 1. Numerulu 3328 se se imparta in 2 parti asia, cá daca partea cea mai mare se vá dividá prin diferinti'a amenduroru parti, se ésa cuocientele 7. — Cu catu e o parte mai mare decatu alt'a?

2. Unu negutietoru are 2 cantitati de postavu (panura). Cantitatea seu bucat'a cea mai mare e cu 4 coti mai lunga decatu cea mai mica, si acésta face $\frac{8}{9}$ a bucatii cei mai mari. Negutietorulu vrea a vinde aceste cantitati de postavu asia, cá preste totu se iá 110 fir. 88 cr.; cu catu a calculatu elu cotulu din fiacare bucata, daca bucut'a cea mai mica a socotit-o cu 4 fi. 32 cr. mai scumpa decatu cea mare?

Deslegarea problemeloru din Nr. 6.

1) si 2) Elisa a fostu de 20 ani si 8 luni, Flórae de 18 a. si 8 l. Ilén'a de 10 ani si 8 luni, erá Georgiu de 32 ani si 8 luni. (Resolvarile incercate de mai multi, n'a corespunsu).

Respunsuri.

A. B. — Vien'a. N'avemu multi in partile acele de care intrebi; ar fi de doritu insa cá se se inmultiesca.

Dela **mai multi** ne venira resolvarile problemeloru aritmetice din Nr. 5 dupa espedarea Nrului aceluia, pe care pentru acea intardiare nu le mai putemu publicá.

Aducemu la cunoscinti'a doritoriloru de a-si procurá fói'a nóstra, ca se potu inca capatá din aceeași toti Nrii dela inceputu.